

Ірина ЦАРЬОВА

завідувач кафедри мовної підготовки
Дніпровського державного
університету внутрішніх справ,
доктор філологічних наук, професор

Інна КОЗУБАЙ

старший викладач
кафедри мовної підготовки
Дніпровського державного
університету внутрішніх справ

**ІНОЗЕМНА МОВА ЯК ІНСТРУМЕНТ ПІДТРИМКИ ДИТИНИ
В КРИЗОВИХ УМОВАХ: МІЖНАРОДНИЙ ДОСВІД СТВОРЕННЯ
БЕЗПЕЧНОГО ОСВІТНЬОГО СЕРЕДОВИЩА**

У контексті сучасних глобальних криз, зокрема повномасштабної війни в Україні, освітній процес потребує переосмислення з урахуванням не лише академічних, а й психосоціальних функцій освіти. Особливої ваги набуває вивчення іноземних мов як засобу емоційної стабілізації, соціальної інтеграції та формування безпечного освітнього простору для дітей, які зазнали травматичного досвіду [6].

На основі порівняльного аналізу міжнародних практик встановлено, що іноземна мова – передусім англійська – в умовах вимушеного переміщення або навчання в умовах загрози може виконувати низку компенсаторних функцій:

- комунікативну (полегшення адаптації в новому середовищі);
- психотерапевтичну (мовленнєва рефлексія переживань);
- інформаційну (доступ до глобальних ресурсів підтримки та безпеки);
- інтеграційну (відновлення почуття приналежності та суб'єктності дитини у спільноті) [7].

Через заняття з іноземної мови було висвітлено можливості впровадження у навчальний процес стратегій, що ґрунтуються на соціально-емоційному навчанні (SEL). Було запропоновано створення тематичних мовних модулів на теми безпеки, довіри, емоцій; використання технік наративного підходу (storytelling) як інструменту обробки травматичного досвіду; формування мовного середовища, орієнтованого на психологічну безпеку через емпатичну лексику та діалоги підтримки. Окрему увагу приділено рекомендаціям щодо професійної підготовки вчителів іноземних мов до роботи з дітьми в кризових умовах: від розвитку емоційного інтелекту до володіння базовими техніками кризової комунікації [3].

У сучасній філологічній парадигмі іноземна мова розглядається не

лише як об'єкт вивчення, але і як медіум формування ідентичності, мовної картини світу та когнітивного розвитку. У випадку дітей, які пережили травматичні події, мовна діяльність набуває екстралінгвістичної цінності – вона стає засобом психолінгвістичної реабілітації, де мова виконує функції емоційного контейнера та інструменту осмислення подій.

Філологічний аналіз показує, що підбір лексичних одиниць, синтаксичних конструкцій та типів дискурсу в умовах роботи з дітьми у кризових ситуаціях повинен відповідати принципам емоційної безпеки, доступності та мотиваційної підтримки. Наприклад:

1. Замість традиційних «What do you want to be?» – пропозиція формату «What makes you feel safe?» або «Let's build a word cloud of kindness».

2. Використання афективної лексики (happy, safe, scared, proud, worried) як основи для створення особистих словників почуттів, які діти можуть використовувати в діалозі або щоденнику.

3. Активне залучення візуально-асоціативних методів, сторітелінгу, гри в ролі («empathy role-play») для розвитку мовленнєвої емпатії [3].

Також доцільним є застосування CLIL (Content and Language Integrated Learning) підходу для інтеграції тем психоемоційного благополуччя в навчання іноземної мови. Наприклад, уроки англійської, присвячені темам: «How to talk about your feelings», «Your safe place», «Helping others», дозволяють одночасно формувати мовні навички й укорінювати навички саморефлексії та соціального співчуття.

Таким чином, іноземна мова в умовах воєнного стану виступає не лише засобом міжкультурної комунікації, а й ефективним педагогічним інструментом забезпечення психолого-педагогічної підтримки дітей. Її потенціал у формуванні безпечного освітнього середовища підтверджується як практичними кейсами, так і сучасними освітніми дослідженнями.

Список використаних джерел

1. Козубай І. В. Євроінтеграційне впровадження «Dogme» підходу викладання іноземної мови в Україні. *Актуальні питання гуманітарних наук: міжвуз. зб. наук. праць молодих вчених Дрогобицького держ. педаг. університету ім. І. Франка*. Дрогобич : ВД «Гельветика», 2023. № 62(1). С. 211-215.
2. Царьова І. В. Мовна безпека в сучасному контексті глобалізації. *Мова – кордон національної безпеки*: матер. Всеукр. наук.-практ. конф., 2025. С. 144-146.
3. Ярчук І. Психолінгвістичні аспекти подолання травми у дітей засобами мовлення. *Педагогіка і психологія*. 2021. № 3(58). С. 112-119.
4. Cummins, J. (2000). Language, Power and Pedagogy: Bilingual Children in the Crossfire. *Multilingual Matters*.
5. Taylor, S., & Sidhu, R. (2012). Supporting Refugee Students in Schools: towards a generative model of multicultural education. *International Journal of Inclusive Education*, 16(12), 1281-1297.
6. Education in Emergencies: policy guidelines for inclusive and safe learning. Paris : UNESCO Publishing, 2023.
7. Supporting Learning Recovery for Children in Crises: a global framework. New York : UNICEF, 2022.